

CPS^{rbc}/RWB^{bhg}

Ref.: RWB^{BHG} / Advies nr. 28 (09-12-2008)

Advies nr. 28

betreffende de oprichting van ondernemingen van technologische aard en de coördinatie van de incubatiestructuren.

Dit advies werd voorbereid door de Werkgroep "RBSU's" van de RWB^{BHG} onder het voorzitterschap van Olivier Witmeur, Voorzitter van de Raad voor het Wetenschapsbeleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het werd aangenomen door de Raad voor het Wetenschapsbeleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tijdens de 36ste Plenaire Vergadering van 09 december 2008.

Woord vooraf

Overeenkomstig artikel 4 §1, al. 2 van de Beschikking van 10 februari 2000 (B.S. 16.03.2000) betreffende de oprichting van de Raad voor het Wetenschapsbeleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, heeft de heer Benoît Cerexhe, minister van de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest belast met economie, werkgelegenheid, wetenschappelijk onderzoek, brandbestrijding en dringende medische hulp, de Raad voor het Wetenschapsbeleid bij monde van zijn vertegenwoordiger verzocht een advies te formuleren betreffende het in de titel genoemde project.

Inleiding

Op 28 maart 2008 stuurde minister Benoit Cerexhe, belast met onderzoek binnen de regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, een brief aan de Raad voor het Wetenschapsbeleid. Deze brief ging over het verslag opgesteld door consultant Deloitte betreffende het beleid inzake de oprichting van ondernemingen van technologische aard, en de minister vroeg er aan de Raad om "dit verslag aandachtig te willen lezen om te bepalen welke acties er moeten worden ondernomen op het gebied van de coördinatie van met name incubatiestructuren. De Raad, die op de hoogte is gebracht van dit ontwerp, had dit onderwerp reeds ter sprake gebracht tijdens de bijeenkomst van zijn Plenaire vergadering van 14 februari 2008 en heeft bij deze gelegenheid beslist een ad-hocwerkgroep op te richten.

De werkgroep

De werkgroep kon rekenen op de medewerking van een twaalfstal deskundigen van buiten de Raad voor het Wetenschapsbeleid van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest die de belangrijkste actoren van het onderzoek in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vertegenwoordigen. Hij was samengesteld uit Anouk Distelmans (UCL), Sonja Haesen (VUB), Isabelle Lefebvre (ULB), Olivier Belenger (EEBIC), Benoît Buntinx (SOPARTEC), Xavier Dehan (kabinet van minister Benoît Cerexhe), Marnix Housen (ICAB), Hugo Loosvelt (VUB), Claude May (IWOIB), Marc Renson (GOMB), Fabian Scuvie (essenscia), Jean-Paul Simon (EUROBIOTEC), Pierre Van Antwerpen (BAO), Jean Vereecken (VUB), Peter Verhasselt (SIRRIS), Luc Willame (GOMB), Olivier Witmeur (voorzitter van de RWB^{BHG}) en Paul Van Snick (secretaris van de RWB^{BHG}). De werkgroep kwam bijeen op 29 mei 2008, op 23 juni 2008, op 15 juli 2008 en op 3 september 2008. Het ontwerp-advies werd op 25 november 2008 door de werkgroep goedgekeurd.

Geraadpleegde documenten

- ✓ "Beleid inzake de oprichting van ondernemingen van technologische aard in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest: toestand van de situatie en aanbevelingen" - Eric Nys, Julie Delforge, Sam Sluysman / Deloitte, februari 2008.
- ✓ "De determinanten van de groei van de universitaire spin-offs" - J-J. Degroof, F. Pirnay & B. Surlémont – November 2006.
- ✓ Het fenomeen spin-off in België – B. Clarysse, A. Heirman & J-J. Degroof. – IWT Studies – Juni 2001
- ✓ Advies A.903 van de Waalse raad voor het wetenschapsbeleid betreffende het verslag over "De determinanten van de groei van de universitaire spin-offs" - December 2007

1. INLEIDING

Sinds de totstandbrenging ervan in 1989 heeft het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een reeks maatregelen uitgewerkt om de oprichting van academische spin-offs te ondersteunen en, algemener, de oprichting en ontwikkeling van alle innoverende ondernemingen. Deze dynamiek werd tijdens de huidige legislatuur aanzienlijk versterkt. Vandaag omvat het gamma van de belangrijkste regionale initiatieven bestemd voor innoverende projecten:

- de diensten van de vier universitaire interfaces: Indutec, UCL, ULB en VUB;
- de diensten inzake begeleiding en huisvesting van 6 incubators: EEBIC, Eurobiotec, Icab, Greenbizz, Tweebeeck en de incubator UCL, ook al dient te worden benadrukt dat momenteel alleen EEBIC volledig operationeel is en een ontegensprekelijk succes kent;
- de begeleidingsdiensten van het Agence Bruxelloise pour l'Entreprise, in hoofdzaak via zijn afdeling Technologie en Innoverende Projecten;
- de formules voor de financiering van het academisch of industrieel onderzoek beheerd door het IWOIB: de impulsprogramma's, spin-offs in Brussel en de rechtstreekse steun aan ondernemingen;
- de financieringen met risicokapitaal van de GIMB en van Brustart.

In het kader hiervan verdienen de universitaire spin-offs, tussen de jonge innoverende ondernemingen, een bijzondere aandacht. Over heel de wereld werd in verschillende studies een analyse gemaakt van de voorwaarden voor hun opkomst, de beste werkwijzen met het oog op het ondersteunen van hun oprichting, en vervolgens hun groei en de sociaal-economische impact van dit soort ondernemingen. Dichter bij ons hebben het Vlaams en het Waals Gewest studies uitgevoerd die aantonen dat het moeilijk is deze ondernemingen te leiden en dat het effect op de regionale economie relatief gering is.

Gezien de resultaten van deze studies en de intensiteit van de steuninitiatieven die door het Gewest werden ontwikkeld, is de RWB verheugd over de uitvoering van een studie gericht op de Brusselse regionale context. Deze studie maakt het immers mogelijk de stand van zaken op te maken van deze problematiek die tegelijk belangrijk (d.w.z. de technologische, sterk groeiende bedrijven creëren talrijke banen en zorgen voor een aanzienlijke secundaire weerslag) en symbolisch is (d.w.z. de oprichting van spin-offs is een belangrijke indicator geworden van de betrokkenheid van de universiteiten bij de plaatselijke economie). Het moet nu reeds benadrukt dat de titel van de studie van Deloitte weliswaar doet vermoeden dat hij slaat op alle "ondernemingen van technologische aard", maar dat deze alleen betrekking heeft op de academische spin-offs. Wij zullen op dit punt terugkomen in het vervolg van dit advies.

2. KORTE VOORSTELLING EN SAMENVATTING VAN DE DOOR DELOITTE UITGEVOERDE STUDIE

Deloitte stelt zijn studie voor als "de vrucht van veldwerk, eerder dan van een academisch onderzoek" daar ze in hoofdzaak gebaseerd is op de interviews van de regionale actoren en de internationale ervaring van de consultant. Concreet analyseert de studie de oprichting van spin-offs volgens een algemene 'waardeketen' die wordt weergegeven door de volgende figuur:

Door deze keten te volgen doet Deloitte een reeks vaststellingen en stelt het aanbevelingen voor.

Wat de vaststellingen betreft laat de studie een contrastrijk beeld van de situatie in Brussel zien. Op die manier lijkt het nuttig een reeks waarnemingen te onderlijnen die zijn gerealiseerd door:

- het grote aantal actoren die betrokken zijn bij de ondersteuning van de spin-offs en het gebrek aan onderling overleg;
- de totstandbrenging, vaak vrij recent, van initiatieven met het oog op het bevorderen van de oprichting van spin-offs in Brussel;
- de oprichting van 60 spin-offs door de universiteiten en hogescholen die over een vestiging in Brussel beschikken zijn, waarvan er 14 gevestigd zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest;
- de sterke interregionale concurrentie voor de lokalisatie van de spin-offs en het relatieve gebrek aan aantrekkingskracht van het BHG tegenover het Waals Gewest en het Vlaams Gewest;
- de sterke concentratie van de spin-offs in de sectoren biotechnologie, ICT en consultancy;
- het specifieke karakter van de behoeften van de spin-offs die actief zijn in de biotechnologie, o.a. een grotere behoefte aan kapitaal als gevolg van een aanzienlijk langere 'time-to-market';
- de relatieve zwakte van de groei van de Brusselse spin-offs.

Voor de rest heeft het verslag hoofdzakelijk betrekking op 17 aanbevelingen die de doeltreffendheid van het regionaal beleid willen verbeteren, met name door de samenwerking tussen de verschillende actoren te versterken, hun specialisatie te benadrukken en de snelle openstelling naar de buitenwereld te bevorderen.

De 17 aanbevelingen draaien rond:

- Transversale aanbevelingen:
 1. Oprichting van een werkgroep met als missie het 'Maximaliseren van het creëren van waarde in het BHG door de valorisatie van de resultaten van het onderzoek via de oprichting van groeispin-offs'
 2. Definitie van een regionale strategie en specialisatie
- Aanbevelingen inzake fundamenteel onderzoek:
 3. Grotere integratie van de universiteiten in de waardeketen voor de oprichting van een spin-off
 4. Samenwerking tussen universiteiten
 5. Stages in ondernemingen
 6. Totstandbrenging van multidisciplinaire opleidingsprogramma's in het ondernemerschap
- Aanbevelingen inzake toegepast onderzoek:
 7. Samenwerkingen tussen gewesten
 8. Professionalisering van de interfacediensten moet worden opgevoerd
 9. Voorop plaatsen van de bekwaamheden van de universiteiten inzake R&D
- Aanbevelingen inzake business planning:
 10. Dit type ondersteuning versterken
- Aanbevelingen inzake financiering:
 11. Totstandbrenging van privéfinancieringshulpmiddelen
- Aanbevelingen inzake de oprichting van ondernemingen:
 12. Specialisatie van de incubators
 13. Versterking van het menselijk kapitaal van de spin-offs
 14. Administratieve vereenvoudiging / delen van de administratieve taken
- Aanbevelingen inzake groei:
 15. Bevorderen van het contact van de spin-offs met de buitenwereld
 16. Stimulatie van de spin-offs voor het gebruik van de begeleidende actoren
 17. Uitvoeren van een winstdeelnameplan

3. ANALYSE VAN DE STUDIE DOOR DE RWB

Algemene commentaren

Over het algemeen is de RWB van mening dat de studie van Deloitte interessant is, maar eerder een geobjectiveerde discussiebasis vormt dan een studie waarmee het mogelijk is bestaande maatregelen te evalueren. De conclusies worden immers weliswaar globaal gezien gevalideerd door de actoren op het terrein die worden uitgenodigd in de werkgroep, toch lijdt de studie onder aanzienlijke zwaktes die het potentieel voor de tenuitvoerlegging van de aanbevelingen zoals die zijn geformuleerd, beperken.

Alvorens te beginnen met de bespreking van de aanbevelingen, kent de RWB drie grote kwaliteiten toe aan de studie:

- het contact met de actoren op het terrein;
- de analyse van de hele waardeketen, ook al is deze laatste vereenvoudigd;
- de objectivering van een reeks feiten en cijfers betreffende de spin-offs die worden opgericht door de universiteiten en hogescholen die beschikken over een vestiging in de regio.

Niettemin betreurt hij eveneens enkele belangrijke hiaten:

- het zeer algemene, soms vanzelfsprekende, zelfs banale karakter van talrijke aanbevelingen. De RWB deelt ze uiteraard, maar acht het onontbeerlijk de bewoordingen eerst te nuanceren, en nadien verder te gaan in de analyse (zie commentaren van de aanbevelingen hierna).
- een gedeeltelijke miskennis van verscheidene regionale initiatieven, bijvoorbeeld de activiteiten inzake begeleiding van het BAO die trouwens vrij vergelijkbaar zijn met die van een virtuele incubator of andere algemene instrumenten zoals hulp bij consultancy, het garantiefonds of het participatiefonds.
- de onnauwkeurige methodologie die de samenhang tussen de zeer interessante feitelijke waarnemingen en de aanbevelingen verzwakt en aldus afbreuk doet aan de geldigheid van de conclusies.

Bovendien betreurt de RWB dat de perimeter werd beperkt tot de academische spin-offs. Hij acht het onontbeerlijk het debat te verruimen en van het begrip 'spin-off' af te stappen en het voortaan te hebben over jonge onderneming gebaseerd op onderzoek of, in het Engels, Research-Based Start-Up (RBSU). Het is immers duidelijk dat alle regionale maatregelen en initiatieven die reeds in het onderhavige advies zijn vermeld, veel verder gaan dan louter de spin-offs waarvan het aantal zoals verwacht beperkt is. Ter informatie, de RWB is van mening dat er in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zo'n 400 à 500¹ RBSU's zijn.

Commentaren van de aanbevelingen

Aanbeveling 1: Oprichting van een werkgroep met als missie het 'Maximaliseren van het creëren van waarde in het BHG door de valorisatie van de resultaten van het onderzoek via de oprichting van groeispin-offs'.

De RWB deelt de zorg voor coördinatie en het gemeenschappelijk maken van bepaalde verregaand gespecialiseerde deskundigheidsgebieden, maar is van mening:

- dat men een nieuwe 'hoogmis' met haar verlamme traagheid moet vermijden;
- dat het dwingende karakter van een werkgroep bedrieglijk is, vooral als alle actoren erin worden opgenomen;
- dat men er moet op toezien belangenconflicten te vermijden, o.a. met de industriële partners;
- dat men rekening moet houden met wat er reeds bestaat, met name bij de GOMB, bij het BAO en vooral bij het IWOIB dat aanwezig is voor en na de waardeketen.

Over het algemeen acht de RWB het belangrijk te herinneren aan het specifieke karakter van de vakgebieden van elke tussenkomende partij en een duidelijk onderscheid te maken tussen met name de interfaces, de incubators,

¹ De regionale statistieken tellen tussen 420 en 470 KMO's waarvan er 15% meer dan 5% van hun omzet spenderen aan onderzoek. Het BAO telt 250 innoverende KMO's in de databases van de sectoren gezondheid, NICT, milieu, stedelijke industrie en voedingsindustrie.

het IWOIB en het BAO. Zo vindt de RWB elke benadering die erop gericht is iedereen onder eenzelfde paraplu samen te brengen of een permanente coördinatie uit te denken, bedrieglijk..

Aanbeveling 2: Definitie van een regionale strategie en specialisatie en uitvoering van een strategische studie.

De RWB herinnert eraan dat het BHG reeds een reeks fundamentele keuzes heeft gemaakt in het GIP. Hij is eveneens van mening dat men te ruim opgezette studies moet vermijden, maar eerder sectorale benaderingen moet beginnen met sectorale benaderingen naar het voorbeeld van wat door de RWB wordt aanbevolen voor het milieu in zijn advies nr. 24. Toch moeten al te strikte definities worden vermeden, met name teneinde een kritische massa te bewaren.

Aanbeveling 3: Grotere integratie van de universiteiten in de waardeketen voor de oprichting van een spin-off

Een geïntegreerde benadering van het onderzoek is weliswaar wenselijk op het niveau van de valorisatie, toch benadrukt de RWB dat het fundamenteel onderzoek altijd behoefte heeft aan een zekere mate van vrijheid. Hij is van mening dat de impulsprogramma's van het IWOIB, ook al positioneren ze zich in een meer geavanceerd stadium van het onderzoek, een zeer interessant initiatief vormen dat reeds in de richting gaat van een selectie van universitaire onderzoeksprojecten waarin de mogelijkheden tot valorisatie in het Gewest worden geïntegreerd.

Aanbeveling 4: Samenwerking tussen universiteiten

Deze aanbeveling houdt geen rekening met de coördinatie en de inzet van gezamenlijke middelen door de Franstalige universiteiten via het netwerk LIEU (Le Réseau LIEU - Liaison Entreprises-Universités - groepeerde de interfaces en valorisatiecellen van de universiteiten en hogescholen van de Gemeenschap Wallonië-Brussel). Hij is daarentegen van mening dat het interessant zou zijn de cirkel van deze samenwerking te verruimen tot Indutec en de VUB voor de aspecten van economische valorisaties. De interuniversitaire samenwerkingen, ook al zijn ze niet altijd geformaliseerd, bestaan trouwens reeds, onder andere via de impulsprogramma's en het project MIRVAL (MIRVAL is een netwerk van de valorisatie in Wallonië gefinancierd door de structuurfondsen van de Europese Unie.).

Aanbeveling 5: Stages in ondernemingen

Het principe van stages in ondernemingen is uiteraard interessant, maar de RWB is van mening dat deze weinig relevant zijn tijdens de onderzoeksfasen. Zij kunnen daarentegen nuttig zijn vanaf de fase van business planning voor zover deze fasen omkaderd zijn door professionals die in staat zijn de studenten te begeleiden. Tijdens de onderzoeksfasen beveelt de RWB eerder de realisatie van thesissen in samenwerking met de industrie aan (zie advies in voorbereiding).

Aanbeveling 6: Totstandbrenging van multidisciplinaire opleidingsprogramma's in het ondernemerschap

Ook hier is de RWB het eens met de analyse van Deloitte en benadrukt hij dat er reeds formules bestaan bij de UCL (CPME), de ULB (SBS-Polytech) en bij de VUB (Technologisch ondernemen & Startersseminaries). Toch is hij van mening dat deze formules erbij zouden winnen als ze werden uitgebreid met, zelfs gekoppeld aan de stages vermeld in het vorige punt.

De RWB is eveneens van mening dat het ook nuttig zou zijn doctoraatsstudenten tijdens hun opleiding bewust te maken voor het ondernemerschap en, meer algemeen, het aanbod van opleidingen specifiek voor het beheer van technologische bedrijven en het beheer van intellectueel eigendom te ontwikkelen. Ook hier bestaan er reeds gerichte initiatieven (pilots) maar zij moeten nog worden vastgelegd en uitgebreid.

Aanbeveling 7: Samenwerkingen tussen gewesten

De RWB is van mening dat deze aanbeveling ongetwijfeld alleen mogelijk is voor welbepaalde projecten. Globaal gezien mag men niet uit het oog verliezen dat de gewesten elkaar vaak beconcurreren. Toch is de RWB van mening dat een evenwichtige samenwerking zou moeten leiden tot in- en uitstromen van vergelijkbare omvang.

Ten slotte benadrukt de RWB het feit dat de beslissing tot lokalisatie van de spin-offs alleen zou mogen worden ingegeven door economische overwegingen die gekoppeld zijn aan de behoeften aan voorwaarden voor het welslagen van de nieuwe onderneming.

Aanbeveling 8: Professionalisering van de interfacediensten moet worden opgevoerd

De RWB wijst erop dat de definitie van specifieke doelstellingen voor de interfaces zopas werd gerealiseerd met het IWOIB.

Aanbeveling 9: Voorop plaatsen van de bekwaamheden van de universiteiten inzake R&D

De RWB is van mening dat deze aanbeveling veel verder gaat dan de problematiek van de spin-offs en zelfs van de RBSU's. Hij wijst erop dat er reeds talrijke databases en andere websites bestaan. Hij herinnert er eveneens aan dat een meer sectorale benadering (inclusief via clusters waarbij de centra voor academisch onderzoek betrokken zijn) gepaster lijkt.

Aanbeveling 10: De business planning versterken

De aanbeveling is logisch. De RWB merkt op dat er reeds talrijke structuren van 'algemene' begeleiding bestaan in Brussel en dat vooral de samenwerking ervan moet worden verbeterd, met name voor de toegang tot de meest gespecialiseerde bekwaamheden.

Aanbeveling 11: Totstandbrenging van privéfinancieringshulpmiddelen

De RWB is het eens met het idee dat de formules van gemengde financiering meer moeten worden ontwikkeld. Hij is niettemin van mening dat er voornamelijk twee problemen moeten worden aangepakt:

1. De bijna totale afwezigheid van het aanbod op het niveau van de 'pre seed', eerst in de tussenruimten tussen de bestaande formules van het IWOIB, en vervolgens tussen hen en de financieringen van de universitaire risicokapitaalfondsen en die van de GIMB. Op dit niveau zal het ongetwijfeld nuttig zijn privéactoren te mobiliseren.
2. De noodzaak om het hefboomeffect van de overheden op de privé-investeringen in de tweede en derde rondvraag te versterken (of 'early growth') via een soepel en snel mechanisme van co-investering.

Aanbeveling 12: Specialisatie van de incubators

De RWB is van mening dat de loutere specialisatie van de incubators weinig realistisch en riskant is. Hij beveelt in essentie een gedeeltelijke specialisatie aan op het niveau van de uitrustingen en de managementdeskundigheden, op voorwaarde dat zij tegelijkertijd gepaard gaat met een mutualisatie van diezelfde deskundigheden. Meer in het algemeen benadrukt de RWB dat een rechtstreekse concurrentie tussen de Brusselse incubators moet worden vermeden en dat men er moet op letten dat zij zich niet te veel laten leiden door een al te starre logica.

Aanbeveling 13: Versterking van het menselijk kapitaal van de spin-offs

Opnieuw is de RWB het eens met de analyse en:

- wijst hij erop dat er reeds maatregelen van subsidiëring van de interventies van consultants bestaan en dat zij goed werken voor de ondernemingen.
- verzet hij zich tegen het idee om een accreditatieprocedure te creëren voor consultants omdat dit de administratieve last alleen maar zwaarder maakt;
- is hij van mening dat de stages van studenten afkomstig van het programma 'Mastère' ongetwijfeld hun nut zouden hebben, maar geen wondermiddel zijn;
- benadrukt hij dat het erop aankomt jonge ondernemingen en ervaren managers, die hun wereld kennen en die weten welke kansen worden geboden door de RBSU's, met elkaar in contact te brengen.

Aanbeveling 14: Administratieve vereenvoudiging / delen van de administratieve taken

Deze aanbeveling is te algemeen. Er bestaan trouwens talrijke studies, precieze aanbevelingen en initiatieven.

Aanbevelingen 15, 16 en 17: De groei ondersteunen

Ook hier is de RWB van oordeel dat de aanbevelingen zeer algemeen, zelfs evident zijn. Hij wijst erop dat zij overeenstemmen met de werkwijzen die worden ontwikkeld in de universiteiten en hun risicokapitaalfonds. Niettemin kan de huidige dynamiek nog steeds worden versterkt en zou de verspreiding van (vaak reeds bestaande) praktijkgidsen waarin de beste werkwijzen worden samengevat, nuttig zijn.

4. DE AANBEVELINGEN VAN DE RWB

In het verlengde van de aanbevelingen van Deloitte en de commentaren die daaraan voorafgaan, stelt de RWB voor zich te concentreren op drie concrete maatregelen om het regionaal beleid te versterken ten voordele van de oprichting en de groei van jonge ondernemingen die munt slaan uit onderzoek. Hij suggereert eveneens om een reeks bestaande initiatieven te versterken.

De RWB is van mening dat de incubators (voor het managementgedeelte en de toegang tot de infrastructuren) en het IWOIB (voor het gedeelte dat gekoppeld is aan de financiering van het onderzoek) de belangrijkste gespecialiseerde instrumenten zijn van het regionaal beleid ter ondersteuning van de RBSU's. Niettemin is het vanzelfsprekend dat zij, willen zij goed functioneren, perfect op elkaar moeten afgestemd zijn, enerzijds met de algemene instrumenten van het Gewest zoals het BAO, de GOMB en het ministerie van het BHG en anderzijds met de academische en industriële wereld.

Aanbeveling nr. 1: Het IWOIB voorzien van aanvullende middelen om de evaluatie van alle soorten projecten betreffende een RBSU beter te ondersteunen, met inbegrip van de periode van pre-incubatie ervan.

Het idee dat aan de basis ligt van dit voorstel is het creëren van een soepel financieringsmechanisme teneinde in echte vrijheid, wat het onderwerp financiering betreft, een antwoord te kunnen bieden op een bepaalde verscheidenheid aan behoeften die onvoldoende gedekt zijn door de bestaande programma's. De RWB signaleert dat er een dergelijke vrijheid bestaat voor de voorbereiding van de valorisatie van de onderzoeksprojecten van het VIB die de Raad in december 2007 heeft bezocht.

De aanbeveling bestaat uit het geven van bijkomende middelen aan het IWOIB teneinde de hiaten op te vullen die bestaan voor de impulsprogramma's en voor of na de SOIB en de andere rechtstreekse hulp aan de RBSU's. Daarvoor zou het IWOIB moeten beschikken over een begrotingslijn in de orde van 500.000 EUR voor ongeveer tien projecten. Dat geld zou kunnen worden gebruikt naargelang de vraag van de incubators, of in voorkomend geval de interfaces, en zou de volgende zaken dekken:

- aanvullingen van werkingskosten en/of gerichte teamversterkingen in het kader van de lopende projecten;
- oproepen aan externe deskundigen voor technisch-commerciële haalbaarheidsonderzoeken voor lopende projecten of nieuwe, veelbelovende projecten.

Uiteraard zal het kader van het IWOIB moeten worden bijgesteld naargelang deze aanvulling op de opdracht.

Aanbeveling nr. 2: De bestuursmodaliteiten van de incubators versterken door onafhankelijke 'ad hoc'-bestuurders te rekruteren en te zorgen voor minstens één regionale vertegenwoordiger die gezamenlijk is voor alle regionale incubators.

Deze tweede aanbeveling past in het algemene perspectief om de regels van goed bestuur van de ondernemingen in de incubators goed te keuren. De bedoeling ervan is met name het homogeniseren en professionaliseren van de samenstelling van de Raden van Bestuur van de incubators teneinde enerzijds een meer eensluidende visie te hebben van de opdracht en anderzijds nieuwe bekwaamheden aan te brengen. Fundamenteel is deze aanbeveling gericht op alle aandeelhouders van de incubators. Zij in het bijzonder gericht op de GOMB en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, die samen meerderheidsaandeelhouders zijn in alle incubators. De RWB is dus van mening dat zij binnen elke raad van bestuur 2 of 3 deskundigen zouden kunnen aanstellen en bezoldigen, onder wie minstens één deskundige van buitenaf,

- apolitiek en niet rechtstreeks gekoppeld aan de actoren op het terrein;
- gespecialiseerd in de oprichting en ontwikkeling van RBSU's, d.w.z. succesvolle ondernemers, investeerders in kapitaalrisico en deskundigen inzake regionale ontwikkeling.

Teneinde de behoorlijke verwezenlijking van de doelstellingen inzake regionale ontwikkeling en rendabiliteit te waarborgen zullen de vertegenwoordigers er, naargelang de specifieke eigenschappen van de incubators, op toezien dat zij zoveel mogelijk dezelfde personen aanstellen in alle incubators en ze te belasten met het uniformiseren van met name:

- de rol van de raden van bestuur,
- de procedures voor de evaluatie en selectie van de begeleide en/of ondergebrachte projecten,
- de 'transfers' van dossiers van de ene incubator naar de andere,
- over het algemeen het gebruik van 'best practices', en in het bijzonder de mutualisatie van de deskundigheden.

De RWB benadrukt dat deze aanbeveling zou moeten gepaard gaan met een grondiger herstructurering van deze raden van bestuur. Dit betekent een vermindering van het aantal leden binnen die raden en een grotere betrokkenheid bij de definitie en de follow-up van de strategieën die door de verschillende incubators worden toegepast. Ter informatie, de RWB is van mening dat een raad van bestuur na rijp beraad als volgt zou kunnen samengesteld zijn: een regionaal verantwoordelijke die gemeenschappelijk is voor alle leden, een vertegenwoordiger van de GOMB, een vertegenwoordiger van de universiteit die gekoppeld is aan de incubator, een vertegenwoordiger van de eventuele industriële partners, de CEO van de incubator en twee onafhankelijke bestuurders.

Aanbeveling nr. 3: Een coördinatiegroep oprichten, hierna 'koepel' genoemd, die zich richt op de RBSU's door te trachten overlegde acties uit te voeren

Deze aanbeveling wil alle actoren van de door Deloitte beschreven waardeketen regelmatig rond dezelfde tafel brengen.

De deelnemers zouden het samen eens worden over gezamenlijke initiatieven bedoeld voor de potentiële oprichters en directeurs van RBSU's, waarbij de actoren worden samengebracht over acties zoals:

- de bewustmaking voor technologisch ondernemerschap en het stimuleren van regionale en internationale initiatieven;
- de oprichting van een club van innoverende ondernemers die ontmoetingen organiseren met specialisten inzake groei;
- een centralisatie van de vraag van de stages voor masterstudenten op de gebieden die verband houden met het beheer van de RBSU's;
- opleidingsworkshops voor ondernemers;
- gerichte opleidingen voor de teams van de incubators;
- de organisatie van regelmatige vergaderingen voor de coördinatie van werkwijzen tussen de incubators
- ...

In voorkomend geval zouden kleinere werkgroepen kunnen samenwerken rond welbepaalde thema's of meer specifieke initiatieven.

De RWB stelt voor dat deze 'koepel' zou bestaan uit de volgende leden:

- een vertegenwoordiger van de minister van Onderzoek
- een vertegenwoordiger van de minister van Economie
- de operationele directeurs van de incubators;
- een vertegenwoordiger van elke regionale actor, in alfabetische volgorde: het BAO, het IWOIB, het ministerie van het BHG, de GOMB en de GIMB;
- de directeur van elke interface;
- de gemeenschappelijke bestuurder van alle incubators
- twee vertegenwoordigers van de industriële wereld;
- een vertegenwoordiger van de technologische incubators of privézakencentra in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

De verschillende initiatieven zouden ofwel worden aangepakt door de deelnemers zelf, ofwel uitbesteed aan de gezamenlijk geselecteerde partners. Idealiter zullen de initiatieven van de koepel worden gefinancierd door een specifieke begroting.

De organisatie van deze koepel kan worden toevertrouwd aan verschillende regionale operatoren. Er kan zelfs een beurtrol worden ingesteld. Het alternatief is dat de RWB deze organisatie op zich neemt in het kader van een permanente werkgroep die een jaarlijks advies overlegt aan de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Aanbeveling nr. 4: Een reeks bestaande maatregelen versterken en/of uitbreiden

Deze vierde aanbeveling is van algemene aard en wil, in de mate van het mogelijke, de bestaande maatregelen versterken en/of uitbreiden. De RWB is van mening dat de essentiële punten de volgende zijn:

1. De financieringen die beschikbaar zijn voor de impulsprogramma's en de SOIB-projecten;
2. De ontwikkeling van acties voorgesteld door de koepel;
3. De ondersteuning van de bewustmaking en de opleiding in technologisch partnerschap in de universiteiten en hogescholen die de wieg vormen van de toekomstige ondernemers en managers die actief zijn in dit soort ondernemingen en waarvan de 'alumni' een rekruteringsvijver van topkwaliteit zijn;
4. De organisatie van studentenstages in de innoverende KMO's of regionale structuren.
5. De ontwikkeling van de publieke steun aan de oprichting van 'pre-seed'-fondsen, financiering voor de oprichting van de rechtspersoon;
6. De systematische deelname van de GIMB aan cofinancieringen van investeringen door privé-investeerders (met inbegrip van de fondsen van universitair risicokapitaal)
7. De uitbreiding van de hulp naar consultancy ten dienste van de bedrijven gespecialiseerd in rekrutering voor zover de maatregel beperkt is tot drie rekruteringen, en dit uitsluitend in ondernemingen met sterk groeipotentieel in Brussel.

Ten slotte, voor wat de optimalisatie van de samenwerking met het Waals en het Vlaams gewest betreft, is de RWB van oordeel dat het IWOIB eveneens partnerschappen zou moeten aangaan met de twee buurgewesten zodat de lokalisatie van de RBSU's beantwoordt aan een economische logica (een conditio sine qua non voor de groei van de RBSU's) en niet aan de micrologica's van een differentieel van 'subsidiëring' of contractuele beperkingen gekoppeld aan eerdere financieringen.

5. ALGEMENE CONCLUSIE

De oprichting EN de groei van de RBSU's zijn cruciale inzetten voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Het is immers bekend dat het nettoaantal nieuwe, door de KMO's gecreëerde arbeidsplaatsen hoofdzakelijk afkomstig

is van een klein aantal sterk groeiende ondernemingen en dat de RBSU's meer kans maken om daarbij te horen dan de meer traditionele ondernemingen.

Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft reeds talrijke maatregelen genomen met het oog op het bevorderen van deze dynamiek, waarbij de oprichting van meerdere incubators vooraan staat. De RWB verheugt zich daarover maar raadt aan meer aandacht te besteden aan de coördinatie ervan en aan hun integratie in een gecoördineerd beleid ter ondersteuning van de RBSU's. De aanbevelingen van het onderhavige advies passen in dit perspectief.

✱